

Handläggare
Anna Nilsson
Frida Lindroth
Telefon:08-508 23 041

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2024-09-26

Underlag till Förskolerapport 2024

Innehållsförteckning

1 Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse	4
2 Arbete för fler barn i förskolan.....	10
2.1 Frågor om uppsökande verksamhet för ökad inskrivningsgrad enligt lagkrav i 8 kap. 12 a § och 14 a §.....	10
3 Språkutvecklande arbete	13
4 Övergång förskola – skola med fokus på språk.....	15
4.1 Riktlinjer för övergång mellan förskola och skola	15
4.2 Dialogmöten	16
4.3 Återkoppling av Hitta språket	17
5 Systematiskt arbete med barnhälsa	18
5.1 Frågor om orosanmälan	18
5.2 Frågor om socioekonomiskt tilläggsbelopp.....	19
5.3 Frågor om extraordinärt stöd	19
5.4 Frågor om samverkan	20
6 Säkerställa undervisning av legitimerade förskollärare.....	22
7 Personalens kompetens och kunskapsnivå i svenska språket	24

Anvisning

På uppdrag av kommunfullmäktige tas en årlig stadsövergripande rapport fram i syfte att på ett överskådligt och lättillgängligt sätt beskriva utvecklingen och kvaliteten i stadens förskolor oavsett regiform.

Rapportens innehåll fokuserar på:

- strategiskt viktiga områden på övergripande nivå
- kommunfullmäktiges budgetuppdrag för verksamhetsområdet förskola samt
- områden kopplade till förskolans nationella uppdrag

Stadsdelsnämnderna bidrar till rapportens innehåll med underlag kring frågeområden som berör den kommunala förskolan. Stadsdelsnämndernas underlag, tillsammans med andra relevanta underlag, ligger till grund för rapporten.

Frågeområden i årets anvisningar finns under rubrikerna:

- Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse
- Arbete för fler barn i förskolan
- Språkutvecklande arbete
- Övergång förskola - skola med fokus på språk
- Systematiskt arbete med barnhälsa i förskolan
- Säkerställa undervisning av legitimerade förskollärare
- Personalens kompetens och kunskapsnivå i svenska språket

Under varje rubrik i anvisningarna anges bakgrund till det berörda området samt ett antal frågor inom varje område. Anvisningarna anger även hur svaren ska redovisas.

Underlaget kan komma att kompletteras med dialoger mellan förskoleförvaltningen och stadsdelsförvaltningar i de frågor där en fördjupad förståelse behövs för att få helhetsbild av det som skrivs fram.

1 Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse

Anvisning

Rapporten *Förskola i Stockholm* identifierar stadsövergripande utvecklingsområden inom systematiskt kvalitetsarbete och uppföljning av nationell måluppfyllelse. I budget 2024 har fler uppdrag getts förskoleförvaltningen att i samverkan med stadsdelsförvaltningarna arbeta vidare i frågan. Uppdragen handlar om att fortsätta stärka och utveckla det systematiska kvalitetsarbetet på alla nivåer i organisationen, för att säkerställa att likvärdigheten och kvaliteten ökar i hela staden. Arbetet innefattar även ökad likställighet i bedömning av verksamhetens kvalitet med tydligare koppling till läroplansuppdraget.

En viktig faktor i det kommande arbetet är Skolverkets *nationella kvalitetssystem* som är framtaget för att följa upp och utveckla kvalitet och likvärdighet i Sveriges alla skolformer. Kvalitetssystemet består av nationella målsättningar, delmål, indikatorer och framgångsfaktorer. Det nationella kvalitetssystemet kommer att ligga till grund för det stadsövergripande kvalitetssystemet.

För att förskoleförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna ska påbörja arbetet med likvärdigt systematiskt kvalitetsarbete behövs en nulägeskartläggning av arbetssätt i respektive stadsdelsområde.

Svara på frågorna nedan utifrån hur arbetet ser ut i stadsdelsområdet. Syftet är att få en bild av hur stadsdelsförvaltningen skapar sig en bild av måluppfyllelse utifrån informationsflödet från arbetslag och uppåt. Beskriv skillnader och likheter i arbetssätt inom stadsdelsområdet.

Anvisning

- Beskriv hur måluppfyllelse av läroplansmålen bedöms och följs upp på:
  - arbetslagsnivå (undervisningsnivå)
  - enhetsnivå (rektorsnivå)
  - stadsdelsnivå (huvudmannanivå)

Arbetslagsnivå (undervisningsnivå)

Arbetslagen följer upp läroplanens måluppfyllelse via Skolplattformens Planerings- och bedömningsverktyg (PoB). I kombination med PoB används inom flertalet förskoleenheter lokala uppföljningsverktyg där arbetslagen dokumenterar, observerar, reflekterar och analyserar sin måluppfyllelse gentemot läroplansmålen. Vanligtvis så utgör denna uppföljning grund för den uppföljning som görs på enhetsnivå.

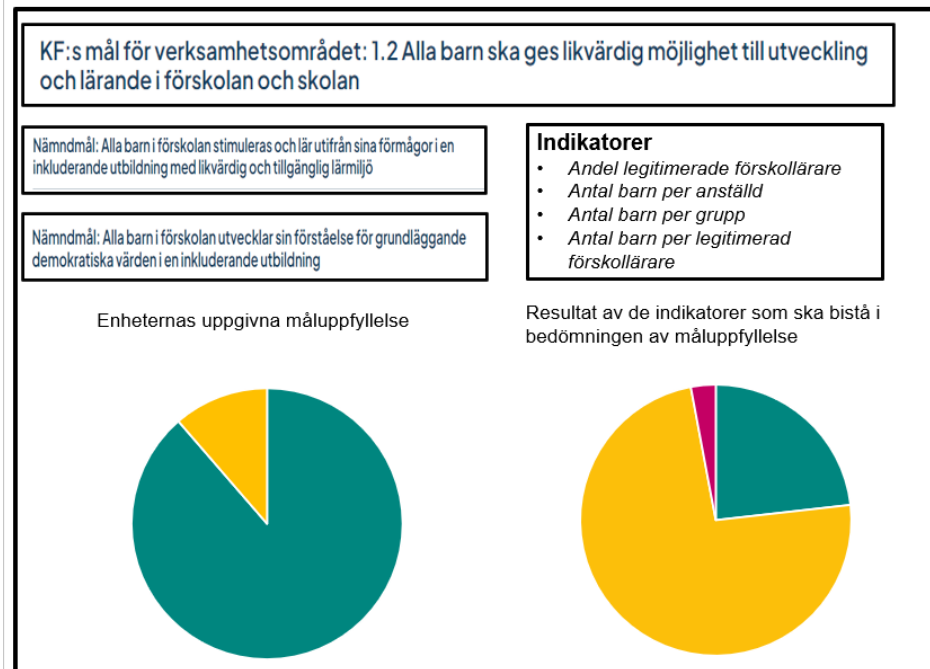
Enhetsnivå (rektorsnivå)

Enheterna utgår från arbetslagens dokumentation och analys i en mer övergripande uppföljning av läroplansmålen som sker på denna nivå i styrkedjan. Flertalet rektorer uppger att underlagen i kombination med reflekterande samtal i olika forum bidrar till deras analys av måluppfyllelse. Än mer information om måluppfyllelse får enhetsnivån genom att addera ytterligare underlag i sitt analysarbete. Exempel på dessa kompletterande underlag är resultat från förskoleundersökningen samt medarbetarenkäten.

Stadsdelsnivå (huvudmannanivå)

Huvudmannanivån utgår i sin analys av måluppfyllelse av läroplansmålen från det som rektorerna rapporterar i ILS-verktyget. I likhet med enheterna så kombinerar huvudmannen denna skriftliga information med reflekterande samtal i olika forum. Under tidig höst genomför huvudmannen exempelvis uppföljningssamtal med samtliga ledningsteam. Dessa samtal utgår från det som enhetsnivån rapporterat i ILS i samband med tertial 2, och i fokus för årets samtal är frågeställningen ”Hur vet ni det?” Frågan är vald utifrån att huvudmannen önskar bilda sig en tydligare bild av vad ledningsteamet utgår från när de gör sina bedömningar av måluppfyllelse. Det är i dagsläget inte genomgående tydligt vad som vägleder ledningsteamet i deras bedömningar. Detta framgår exempelvis när enheternas bedömning av måluppfyllelse ställs i relation till de indikatorer som ska hjälpa enheterna att bedöma måluppfyllelsen. Något som visuellt tydliggörs genom bild 1 nedan.

Bild 1;

De indikatorer som kommunfullmäktige utformat fokuserar främst strukturella faktorer som, genom att finnas på plats, kan ge förutsättningar till god måluppfyllelse. Dessa indikatorer ger

dock begränsad vägledning gällande faktisk måluppfyllelse utifrån läroplansmålen.

Att de båda cirkeldiagrammen i bild 1 inte är samstämmiga skulle kunna indikera att stadsdelen har en outnyttjad potential i mer lokalt utformade indikatorer. Huvudmannen behöver därför utveckla sin förståelse för vad som vägleder ledningsteamet i deras bedömningar. Detta för att på sikt kunna addera indikatorer till de redan befintliga som förmår att ge en mer nyanserad bild av måluppfyllelse.

För att huvudmannen framöver ska kunna initiera relevanta insatser som syftar till ökad måluppfyllelse gentemot läroplansmålen behöver kopplingen mellan styrkedjans olika nivåer också tydliggöras. Inom stadsdelen behöver huvudmannen, tillsammans med rektorer och medarbetare, ta ställning till vilka delar av det uppföljande och utvärderande arbetet som behöver vara lika på samtliga förskolor samt vad som även fortsättningsvis bör utformas lokalt på den enskilda förskolan eller inom den enskilda förskoleenheten. I detta arbete är det angeläget att hitta en balans emellan Skollagens (2010:800) skrivelser i andra kapitlet och det som nämns i, och ena sidan paragraf tre och sju, och andra sidan i paragraf tio.

Anvisning

- Har stadsdelsförvaltningens förskoleavdelning börjat använda det nationella kvalitetssystemet i det systematiska kvalitetsarbetet? Om ja, vilka delar och hur används det?

Måluppfyllelse utifrån det nationella kvalitetssystemet

Inom stadsdelen har det under våren 2024 påbörjats ett arbete kring det nationella kvalitetssystemet för förskola. Under maj månad tog samtliga ledningsteam del av en föreläsning kring det nationella kvalitetssystemet där dess syfte och framtagande redogjordes för. Ledningsteamet, bestående av rektor samt biträdande rektorer, från stadsdelsområdets 12 förskoleenheter fick därpå ta ställning till i vilken mån de i nuläget följer upp de indikatorer som Skolverket föreslår för delmål 2 till 5¹.

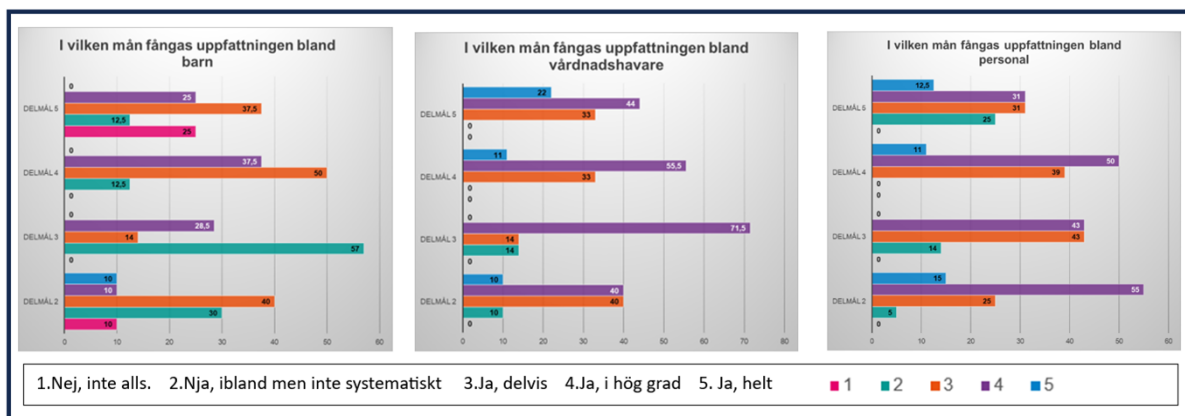
Ledningsteamets självvärdering, vars resultat redogörs för nedan, har bidragit till att tydliggöra vilka utvecklingsbehov kopplade till det nationella kvalitetssystemet som bör prioriteras framöver. Under resterande del av året kommer arbete pågå som syftar till att knyta det nationella kvalitetssystemet till stadsdelens verktyg för att uppföljning, utvärdering och analys (ILS).

---

¹ Delmål 1 har exkluderats eftersom Skolverket i förhållande till det delmålet ger tydliga instruktioner om vilka indikatorer som ska vara vägledande. Det finns således ingen anledning att formulera indikatorer gentemot detta delmål. Vidare framgick genom självvärderingen att ledningsteamet inte särskilde förskollärare från annan personal, varpå dessa båda kategorier har slagits samman.

Resultatet av ledningsteamens självskattning, genomförd i maj 2024, framgår av bild 2 nedan.

Bild 2;

Självvärderingen visar att stadsdelens nuvarande uppföljningsmetoder i relativt hög utsträckning förmår att fånga uppfattningen hos vårdnadshavare och personal. Utifrån denna information dras slutsatsen att stadsdelsförvaltningen behöver fokusera sitt arbete gentemot att hitta uppföljningsmetoder som bättre hjälper oss att fånga barnens uppfattning av de olika delmålen.

Förskolornas ledningsteam har även inkommit med information kring vilka metoder som de idag använder för att fånga barns, vårdnadshavares och personals uppfattning kring delmål 2 till 5. I samband med detta ombads ledningsteamerna även att ta ställning till huruvida de metoder som idag används är mätbara, accepterade och realistiska.

Resultatet visar att förskolorna i huvudsak fångar in vårdnadshavarnas uppfattning genom förskoleundersökningen samt genom de utvecklingssamtal som erbjuds i enlighet med 8 kap. 11§.

Personalens uppfattning av delmål 2 till 5 fångas i huvudsak upp genom möten och reflektion mellan personal och ledning och barns uppfattning fångas i huvudsak upp genom pedagogernas iakttagelser i form av observationer, intervjuer och löpande samtal mellan dem och barnen.

Resultatet tydliggör att nuvarande metoder för att fånga upp vårdnadshavarnas uppfattning upplevs som funktionella. I förhållande till vårdnadshavarna behöver det därför framst tydliggöras vilka aspekter av förskoleundersökningen som kommande år ska fokuseras och följas upp.

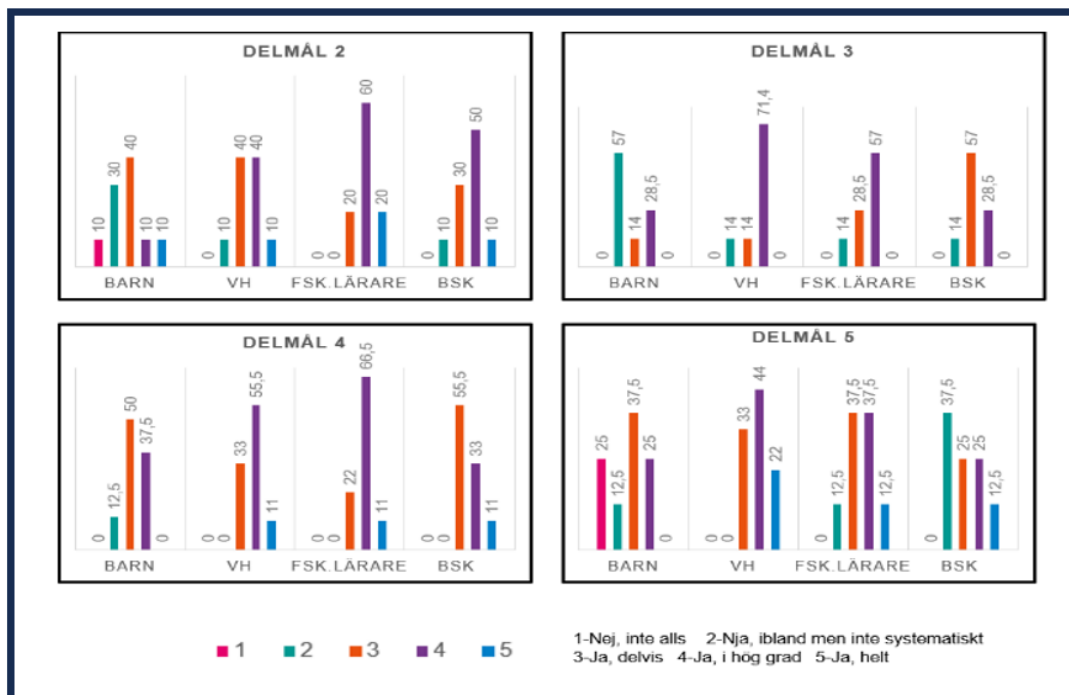
Metoder som används för att fånga upp personalens uppfattning är i högre utsträckning unika för den enskilda förskolan eller den enskilda förskoleenheten. För att öka likvärdigheten behöver stadsdelen ta fram gemensamma uppföljningsmetoder för personalen. Som en del i det arbetet behöver det tydliggöras vad som behöver vara lika för samtliga förskolor och därmed också kunna följas i ILS, och vilka områden som även fortsättningsvis bör hanteras lokalt.

Genom resultatet framträder en osäkerhet kring de metoder som avser att fånga barns uppfattningar kopplade till delmål 2 till 5. Vanligast är att personalens tolkningar, i form av exempelvis dokumentation och observation, används för att fånga barns uppfattning. Då resultatet visar att stadsdelen har störst utmaningar i att fånga barns uppfattning så är det insatser gentemot denna målgrupp som behöver intensifieras framöver. I sammanhanget är det viktigt att nå en samsyn kring vad det är som ska följas upp, samt vilka metoder som bäst lämpar sig för detta.

Rektorena i stadsdelen har även fått ta ställning till vilket av de fyra delmålen (2 till 5) som de anser vara mest angeläget att utveckla kompletterande uppföljningsmetoder för. Delmål 2 samt delmål 4 framträder då som de mest prioriterade. Delmål 2 utifrån att innehållet däri ses som en förutsättning för arbete gentemot övriga delmål. Delmål 4 utifrån att det finns en uppfattning om att barn i behov av särskilt stöd ökar inom stadsdelsområdet.

I sammanhanget är det intressant att notera att den självskattning som genomförts visar att delmål 4 är det delmål där ledningsteamerna uttrycker högst nöjdhet med befintliga uppföljningsmetoder (se bild 3). Att delmålet samtidigt ses som ett prioriterat att utveckla indikerar möjligen att rektorena i sitt resonemang utgår från andra faktorer än de som fångats upp via självskattningen. Alternativt så kan det bero på en ovana vid att använda statistik för att dra slutsatser och initiera insatser.

Bild 3;

Sammanfattningsvis dras slutsatsen utifrån den nulägesanalys som genomförts under våren 2024 att stadsdelsområdet i förhållande till det nationella kvalitetssystemet behöver fokusera metoder för uppföljning som förmår att fånga barns uppfattning. Vidare så ses det som mest angeläget att fokusera metoder för uppföljning av delmål två och fyra.

Det är viktigt att komma ihåg att genomförd nulägesanalys inte säger något om hur framgångsrikt arbete som sker gentemot respektive delmål. Nulägesanalysen ger oss vägledning i vilka delmål vi i dagsläget har metoder för att följa upp. Det kan således pågå ett väldigt gott arbete gentemot ett delmål samtidigt som detta delmål får låga resultat i självskattningen. Det är då inte verksamheten som främst behöver utvecklas utan snarare framtagandet av relevanta metoder för uppföljning. Först när dessa metoder är inarbetade kan vi inom stadsdelsområdet se gentemot vilka delar av verksamheten som utvecklingsinsatser behöver ske.

2 Arbete för fler barn i förskolan

Anvisning

Sedan den 1 juli 2023 gäller ändringar i Skollagen[1] som ålägger alla kommuner att arbeta för att fler barn ska gå i förskolan. Ansvaret består av två delar: *Uppsökande verksamhet* 12 a § och *Ett särskilt erbjudande om plats för bättre språkutveckling i svenska* 14 a §. Lagändringen syftar till att tidigt förbereda barn för fortsatt utbildning med särskilt fokus på stärkt språkutveckling och goda kunskaper i det svenska språket.

Regelbunden uppföljning för att identifiera vilka barn som inte går i förskola och fördjupade kunskaper om orsakerna bakom, är viktigt för att kunna utforma insatser som bidrar till ökad inskrivningsgrad.

Frågor om erbjudande om plats enligt lagkrav i 8 kap. 12 §;

Anvisning

Svara på frågorna utifrån den information som fås fram via sökning i BER och stadsdelsförvaltningens egna rutiner. Finns ej data lämna fältet tomt.

Fråga	2023	2024
Antal identifierade barn i stadsdelsområdet i enlighet med § 12 som saknar plats på förskola?	74	77
Antal informationsutskick om rätten till förskola som skickats ut enligt §12 (antal familjer som har delgetts information)	0	Ett (1) utskick har gjorts till de 77 som identifierats
Antal returnerade informationsutskick	0	0
Antal barn som erbjudits plats i förskola utifrån ovanstående utskick	0	1
Antal familjer som tackat ja utifrån erbjudande om plats i förskola utifrån § 14	0	0

2.1 Frågor om uppsökande verksamhet för ökad inskrivningsgrad enligt lagkrav i 8 kap. 12 a § och 14 a §

Anvisning

- Hur arbetar stadsdelsförvaltningen med uppsökande verksamhet enligt lagkrav 14 a §?
- Vilka samverkansparter ingår i arbetet?
- Vilka arbetssätt och förhållningssätt bedöms fungera bra och varför?
- Vilka utmaningar har identifierats?

Stadsdelsförvaltningens arbete med uppsökande verksamhet

Stadsdelsförvaltningen identifierar årligen i de barn som i enlighet med 8 kap. 12a§ ska erbjudas plats i förskola men där barnets vårdnadshavare inte nyttjar förskola till sitt/sina barn. Vårdnadshavare till dessa barn får ett utskick med information om förskola.

Vårdnadshavare till barn som omfattas av 8 kap. 14a§ erbjuds en förskoleplats även utan att något önskemål om förskola har anmälts av vårdnadshavarna

Samarbetspartners

I dagsläget finns inget systematiskt upparbetat samarbete. Det pågår diskussioner om att i högre omfattning samverka med öppna förskolan och introduktionsförskolan i dessa frågor, men i dagsläget saknas konkreta samverkansformer.

Arbetssättens funktionalitet

Erfarenhet kring detta saknas. Tillgänglig statistik indikerar dock att nuvarande insatser kan behöva revideras eftersom de inte framstår som ändamålsenliga. Det är endast en familj, av de 77 som omfattats av utskicket med information kring förskola, som valt att nyttja erbjudandet om att skriva in sitt barn i förskola. Det är än så länge ingen familj med barn som omfattas av kap.8 14a§ som valt att nyttja den plats som erbjudits. Framöver behöver en noggrannare analys över orsaker till detta göras, om de insatser som genomförs inte är ändamålsenliga utifrån tänkt målgrupp så behöver de ses över och eventuellt omarbetas.

Identifierade utmaningar kopplade till de lagkrav som framträder genom 8 kap 12,14§§

En utmaning i stadsdelen är att det generellt är en hög inskrivningsgrad. Det i sig är positivt, men det bidrar samtidigt till att erbjudande om förskola i enlighet med kap. 8 12a och 14a§§ tenderar att bli en fråga med låg prioritet. Att de familjer som i dagsläget inte nyttjar förskola är begränsat kan också vara utmanande utifrån att varje individ då får ett högt genomslag i statistiken. Det kan göra statistiken svåranalyserad och bidra till att det blir svårt att bilda sig en uppfattning om genomförda insatser haft genomslag för den tänkta målgruppen.

På nationell nivå framgår att vårdnadshavare som saknar arbete i högre utsträckning än andra väljer bort förskola till sina barn. Det saknas dock information som gör tydligt om dessa vårdnadshavare avstår förvärvsarbete för att kunna vara hemma med sina barn eller om barnen är hemma för att vårdnadshavaren saknar förvärvsarbete (SOU 2020:67). För att kunna genomföra ändamålsenliga insatser är det betydelsefullt att få mer kunskap om orsakerna till familjernas val att avstå förskola. Under 2024 har ett samarbete initierats med forskare vid Södertörns högskola kring en grupp invånare som inte antas nyttja förskola i lika hög grad som andra familjer inom stadsdelsområdet. Samarbetets syfte är att bidra med kunskap kring hur tänkt målgruppen (familjer som inte nyttjar rätten till förskola för sina barn) upplevt insatser som genomförts i syfte att få dem att vilja skriva in sina barn i förskola. Förhoppningen är att samarbetet ska fortgå under hösten, och att erfarenheter från denna forskning ska kunna bidra i insatsarbetet framöver.

Ytterligare en utmanande faktor i sammanhanget är det mörkertal som troligen finns, dvs. familjer där vårdnadshavarna skriver in sina barn i förskolan men där barnen har en mycket låg närvaro. I praktiken kan dessa barn likställas med barn som inte är inskrivna i förskola, men dessa barn syns i dagsläget inte i den statistik som samlas in på stadsdelsövergripande nivå.

3 Språkutvecklande arbete

Anvisning

Arbetet med att stärka barns språkutveckling i svenska språket är prioriterat i samtliga stadsdelsnämnder. Tidigare rapporter liksom forskning, pekar på behovet av systematik i uppföljning av det språkutvecklande arbetet på alla nivåer i styrkedjan. Det gäller särskilt former för uppföljning av undervisningen samt förbättrade analyser av progression i barns språkutveckling eller barns förändrade kunnande.

Syftet är att på sikt utveckla gemensamma former för uppföljning och analys av det språkutvecklande arbetet i förskolan.

Anvisning

Svara på nedanstående frågor utifrån hur arbetet ser ut i stadsdelsområdet. Beskriv eventuella skillnader och likheter i arbets sätt inom stadsdelsområdet.

Beskriv hur barns förändrade kunnande i språk bedöms och följs upp på:

- arbetslagsnivå (undervisningsnivå)
- enhetsnivå (rektorsnivå)
- stadsdelsnivå (huvudmannanivå)

Det är i dagsläget otydligt för huvudmannen hur barns förändrade kunnande i språk bedöms och följs upp på arbetslags- respektive enhetsnivå. Det i sin tur bidrar till att detta arbete inte heller på ett enhetligt och systematiskt sätt kan följas på huvudmannanivå. Redogjord slutsats innebär dock *inte* att det barns förändrade kunnande i språk inte följs upp och bedöms på de enskilda förskolorna och i de enskilda arbetslagen. Huvudmannens analys är att det pågår ett språkutvecklande arbete på förskolorna inom stadsdelen. Det som saknas i dagsläget är snarare en gemensam definition av vad som bör följas upp i det språkutvecklande arbetet och hur detta ska göras på respektive nivå i styrkedjan. Denna problematik framstår även i det resonemang som förs under avsnittet rörande systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse.

Nedan redogörs för exempel på hur barns förändrade kunnande i språk följs upp och bedöms på de enskilda nivåerna.

Arbetslagsnivå (undervisningsnivå)

Avdelningarna följer upp den undervisning som genomförts genom Skolplattformen. Många förskolor använder underlaget språkdomäner för att följa barns språkutveckling och flertalet av dem som använder detta underlag kompletterar med ett eller flera språksamtal med vårdnadshavare under barnets tid på förskolan.

Enhetsnivå (rektorsnivå)

Flera rektorer uppger att de inom enheten formulerar frågeställningar baserade på aktuella VP mål som de skickar ut till avdelningarna som en del av det uppföljande arbetet gällande bland annat språk. Svaren på dessa frågeställningar i kombination med underlag som rektorerna kan ta del av via exempelvis Skolplattformen bidrar till att rektorerna skapar sig en bild av hur den språkutvecklande undervisningen på respektive avdelning bedrivits under given period. Majoriteten av rektorerna inom stadsdelen uppger att dessa underlag i kombination med dialoger och visuell iakttagelse av förskolans lärmiljöer bidrar till en god insyn i avdelningarnas arbete med både språk och annan undervisning.

Stadsdelsnivå (huvudmannanivå)

Som nämnts tidigare så saknas i dagsläget en gemensam bild av hur det som iakttagits på avdelnings- och enhetsnivå ska bidra till att huvudmannen får en tydlig bild av utvecklingsbehov framöver. Det pågår inom stadsdelen ett flertal kompetenshöjande insatser som syftar till att medarbetarna på förskolorna ska kunna erbjuda barnen kvalitativ språkutveckling. Som exempel på dessa kompetenshöjande insatser kan nämnas stadsdelens digitala språkprogram där medarbetarna kan ta del av både föreläsningar och information gällande exempelvis arbetet med språkdomäner och hur de kan använda högläsning och /eller drama i sin undervisning. Utöver detta så anordnar stadsdelen kontinuerliga tvådagarsutbildningar i flerspråkighet samt utbildningar som ger medarbetarna verktyg för att arbeta språkutvecklande med barn som har en språkstörningsproblematik.

För ett systematiskt kvalitetsarbete där insatser på övergripande nivå (enhetsnivå samt stadsdelsnivå) utgår från slutsatser som definierats utifrån den grundläggande nivån (arbetslagsnivå) behöver det bli mer tydligt vad de olika nivåerna ska utgå från i sin analys samt hur dessa slutsatser ska trättas och transformeras genom styrkedjan för att huvudmannen ska kunna fatta beslut kring generella och riktade insatser som gynnar barns språkutveckling. Det som saknas är således inte insatser i sig, utan snarare tydligare uppföljning av de insatser som pågår. Som ett led i det arbetet kan det även behöva tydliggöras **vad** i förskolans språkutvecklande undervisning som ska följas upp samt **hur** detta ska kunna göras.

4 Övergång förskola – skola med fokus på språk

Anvisning

Stadens riktlinjer för övergångar mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem i Stockholm stad[1] har reviderats 2022. Riktlinjerna syftar till att bidra till barns lärande i ett långsiktigt perspektiv genom att säkerställa en väl fungerande övergång mellan förskolan, förskoleklass, skola och fritidshem. Särskilt fokus ligger på språkutveckling.

I årets budget finns följande uppdrag kopplade till övergången:

- Fortsätta utveckla arbetet med barns övergång mellan förskolans och skolans verksamheter i syfte att skapa goda förutsättningar för trygghet och pedagogisk kontinuitet.
- I samarbete med förskolenämnden ska stadsdelsnämnderna årligen genomföra en dialog om barnens språkutveckling i förskolan och övergången till grundskolan.

4.1 Riktlinjer för övergång mellan förskola och skola

Anvisning

- Hur genomförs den årliga revideringen av handlingsplan och tids- och aktivitetsplanen?
- Hur bjuds de fristående förskolorna in till övergångsdialogen?
- Hur många fristående förskolor valde att delta vid den senast genomförda övergångsdialogen? Beskriv eventuell förändring i deltagande från 2022 och framåt.
- Vad väljer förskolan att synliggöra för grundskolan vid övergångsdialogen utifrån förskolans språkutvecklande arbete?

Systematik kring årlig revidering av handlingsplan samt tids- och aktivitetsplan

Detta arbete har under 2024 genomförts genom att kontaktperson för stadsdelens förskolor och kontaktperson från utbildningsförvaltningen träffats i ett teammöte. Inför detta möte har de båda parterna samlat in synpunkter från representanter från förskolorna respektive skolorna som deltagit vid övergångsmötena. Ytterligare avstämningsmöten är inplanerade i november 2024 och i januari 2025. Under mötet i januari kommer två representanter från skolan och två från förskolan att delta. Syftet är att utveckla övergångsmötena så att de blir mer relevanta för båda parter. Som en del i detta arbete planeras för att ”Hitta språket” samt ”Hitta matematiken” ska få en större betydelse än vad dessa underlag haft hitintills.

Fristående förskolors deltagande i övergångsdialogen

Det är i dagsläget oklart hur de fristående förskolorna ska bjudas in till mötet. Kontaktperson för förskola respektive skola för en dialog kring hur detta ska ske framöver. Ingen fristående förskola deltog vid senaste övergångsdialogen. Huruvida det var ett aktivt val, eller om detta snarare berodde på att fristående förskolor saknat vetskap om denna dialog är i dagsläget otydligt.

Vad fokuseras i övergångsdialogen gällande förskolans språkutvecklande arbete?

Inom stadsdelen finns fyra övergångskluster som består av förskolor och skolor som ligger geografiskt nära varandra. I samtliga kluster har förskolorna på vårens övergångsmöte beskrivit sitt språkutvecklande arbete. Hur detta gjorts har dock skiljt sig åt mellan klustren. För att huvudmannen framöver ska få en mer tydlig bild kring vad som diskuteras i vårens övergångsdialog kommer en grupp bestående av stadsdelsförvaltningens kontaktperson och de ansvariga inom förskolan för respektive kluster etableras under höstterminen 2024. I denna grupp ska frågor som rör övergångsdialogen och dess innehåll diskuteras framöver i syfte att göra dialogen än mer ändamålsenlig.

4.2 Dialogmöten

Anvisning

Enligt riktlinjerna ska skolan vid dialogmötet redovisa resultaten från senaste års kartläggning med Skolverkets obligatoriska material *Hitta språket*[1]. Utgå från den senaste kartläggningen ni tagit del av.

- Hur har skolan återkopplat resultat om barns språkutveckling till förskolan?
- Vad har återkoppling som förskolan fått från grundskolan vid övergången visat för resultat om barns språkutveckling?

Återkoppling från skolan till förskolan gällande resultatet av Hitta språket

Stadsdelens representant för förskolan har inte tagit del av någon återkoppling gällande senaste resultatet av kartläggningen "Hitta språket". Det har dock framförts önskemål till representanten från utbildningsförvaltningen om att detta önskas framöver.

Det vore värdefullt om detta underlag (Hitta språket) fanns att ta del av i form av statistik där elevernas resultat kopplas till den förskola där de tidigare gått. Resultatet kommer därigenom att kunna följas på förskolenivå, men inte på individnivå. Eftersom barn i förskola inte har några uppnåendemål är det inte relevant för förskolan att veta hur enskilda elever (tidigare barn på stadsdelens förskolor) presterar. Underlaget ger istället en indikation om hur undervisningen i svenska respektive matematik fungerat på förskolorna. Med hjälp av underlaget kan även variationer över tid kopplat till enheter och till specifika förskolor synliggöras, vilket i viss mån även kan bidra till en bild av barns förändrade kunnande i språk och därmed vara ett underlag som kan användas för att synliggöra hur förskolans undervisning bidragit till barns språkutveckling.

Inom stadsdelen ser vi det som än mer positivt om detta gjordes inom hela staden, då det skulle innebära möjligheter att väga stadsdelens resultat gentemot övriga stadsdelars.

4.3 Återkoppling av Hitta språket

Anvisning

Redovisa den generella återkoppling förskolan har fått inom samtliga områden från *Hitta språket* (Om ingen återkoppling getts ange det i svaret)

- Berättar och beskriver
- Lyssnar och samtalar
- Kommunikerar med symboler och bokstäver
- Urskiljer ord och språkljud
- Hur väl stämmer förskolans uppföljningar med skolans återkoppling?

Återkoppling av Hitta språket saknas i dagsläget.

5 Systematiskt arbete med barnhälsa

Anvisning

I förskoleförvaltningens utredning om barnhälsoarbetet i stadens förskolor som genomfördes under hösten 2023 framkom det att begreppet barnhälsa är relativt etablerat för att beskriva de processer och insatser som rör barns fysiska och psykiska hälsa.[1] Socioekonomiska skillnader i staden ger frågan olika tyngd men samtliga stadsdelar framhåller barnhälsa som ett prioriterat utvecklingsområde.

I årets budget har förskolenämnden fått flera uppdrag som berör barnhälsa. Utredningar pågår eller planeras för i samverkan med stadsdelsnämnderna och andra aktörer.

Uppdragen berör:

- Framtagande av strategi för barnhälsoarbetet
- Ökad likställighet i bedömningsgrunderna för barn i behov av särskilt stöd
- Översyn av *Överenskommelsen om barn i behov av särskilt stöd*
- Implementering av handlingsplan för *God och nära vård*

Förskoleförvaltningen följer upp arbetet med barnhälsa på stadens förskolor för att identifiera utvecklingsområden, erbjuda insatser utifrån identifierade behov samt utreda behov av gemensamma riktlinjer, rutiner och samverkan.

5.1 Frågor om orosanmälan

Hur ser rutinerna ut för att tidigt upptäcka barn som riskerar att fara illa?

De relationella aspekterna är betydelsefulla för tidig upptäckt av barn som riskerar att fara illa. Förskolorna behöver ha rutiner som gör det möjligt för medarbetarna att samspela med barnen utifrån olika relationella aspekter. I praktiken kan det innebära att förskolorna behöver säkerställa att det finns tid till att utveckla relationer mellan barn och medarbetare på förskolan. Det är en viktig aspekt för att barnet ska våga, eller vilja, berätta om händelser som kan föranleda en orosanmälan.

Ytterligare en viktig rutin som bidrar till tidig upptäckt är ett kontinuerligt arbete med barns delaktighet. Barn som blir lyssnade på och tidigt får lära sig att deras åsikter och tankar tas på allvar är mer benägna att berätta om oönskade händelser som de eventuellt varit med om eller bevittnat. Ett kontinuerligt arbete med barns reella delaktighet kan därmed ses som en främjande insats för att tidigt upptäcka barn som riskerar att fara illa. Utöver detta har stadsdelen tagit fram informationsmaterial till medarbetarna gällande hur de ska agera om de misstänker att ett barn far illa.

Under hösten planeras även för en heldagsutbildning om våld mot barn med stadens barnombudsman. Därtill ska även en enkät gällande medarbetarnas kunskap kring våld mot

barn gå ut under hösten. Resultatet från enkäten kommer ge stadsdelsförvaltningen ökad kunskap om behov om vidare kompetensutvecklingsinsatser.

Hur ser rutinerna för uppföljning av orosanmälan ut?

I enlighet med upparbetade rutiner mellan socialförvaltningen och förskoleavdelningen inom stadsdelsområdet så ska återkoppling till förskolan ske inom en 14-dagarsperiod i de fall då förskolan gjort en orosanmälan. Återkopplingen ska innefatta information kring att anmälan emottagits samt om utredning kommer inledas.

5.2 Frågor om socioekonomiskt tilläggsbelopp

Hur fördelas det socioekonomiska tilläggsbeloppet i stadsdelen?

Det socioekonomiska tilläggsbeloppet fördelas i samarbete med stadsdelsområdets ekonomiavdelning. 81% fördelas till förskolorna och resterande 19% fördelas utifrån extra ordinärt stödbehov.

Hur ser kriterierna ut för beslut om tilläggsbelopp?

Den största delen, 81%, fördelas till samtliga förskoleenheter. Resterande 19% fördelas utifrån de individuella förskolornas behov av extraordinärt stöd.

5.3 Frågor om extraordinärt stöd

Extraordinärt stöd

Anvisning

Ange antal.

Ange i procent av antal inkomna ansökningar.

Finns ej data lämna fältet tomt

År	Antal inkomna ansökningar om extraordinärt stöd i stadsdelsområdet per år	Andel beviljade ansökningar om extraordinärt stöd i stadsdelsområdet per år
2022		
2023		
2024	400	70

Anvisning

- Vilka behov beskrivs i de ansökningar som beviljas? Ange de fem vanligaste.
- Vilka stödinsatser är vanligast förekommande? Ange de fem vanligaste.
- Vilka behov beskrivs i de ansökningar om extraordinärt stöd som inte beviljas? Ange de fem vanligaste.

Behov som beskrivs i ansökningar gällande extraordinärt stöd

De mest frekvent återkommande behoven som anges i ansökningar om extraordinärt stöd är följande: Språkproblematik, Autism, Intellektuell funktionsvariation (IF), Allergier och Diabetes

Förekommande stödinsatser

De mest frekvent förekommande stödinsatserna är följande;Handledning, kompetensutveckling, anpassningar i miljö samt verksamhetsstöd

Vilka mönster kring behov som anges i ansökningar som avslås framträder?

Stadsdelen har ett antal rutiner som behöver uppfyllas innan extraordinärt stöd beviljas. Dessa rutiner innefattar;

Pedagogisk kartläggning, Handledning, Kompetensutveckling med råd om anpassningar i både verksamhet och miljö samt terminsvisa barnkonferenser med uppföljningar.

Extraordinärt stöd är villkorat dessa rutiner vilket gör att de ansökningar som kommer in gjorts utifrån en gedigen bakgrundsgenomgång. Det i sin tur gör att flertalet beviljas stöd och det är svårt att utkristallisera några enskilda faktorer som mer frekvent än andra gör att extraordinärt stöd avslås.

5.4 Frågor om samverkan

Anvisning

Med ”formaliserad samverkan” menas att samverkan är systematiserad och inte beroende av enskilda personer och kontakter.

Formaliserad samverkan finns med:	Om ja, sätt ett X
Socialtjänsten	x
BVC	x
BMM (tidigare MVC)	x
Habilitering	x
BUP	x
Logopedier	
Övrigt	

Hur ser organisationen för samverkan ut med ovanstående aktörer?

Samverkan med ovanstående aktörer bedrivs i form av kontinuerliga nätverk. Troligen bidrar stadsdelens två familjecentraler i Liljeholmen och Älvsjö till att denna samverkan blir funktionell. Skriftligt avtal med habiliteringen underlättar även samverkan.

Vad fungerar bra i samverkan och varför?

Familjecentralerna bidrar till upplevelsen av en gemensam plattform och att olika funktioner finns i varandras närhet är gynnsamt för samverkan. Att det finns en enhet för barnhälsa inom stadsdelsområdet underlättar också samverkan.

Vilka utvecklingsbehov finns?

Utvecklingsbehov finns gällande samverkan med Autismcenter, logopedier och utredningsenheter.

6 Säkerställa undervisning av legitimerade förskollärare

Anvisning

Bakgrund

En kvalitetsaspekt och förutsättning för utbildning av god kvalitet är god tillgång till legitimerade förskollärare som ansvarar för undervisningen. Andel legitimerade förskollärare är en av indikatorerna för förskola i staden.

I huvudmannens och rektors uppdrag ingår att skapa förutsättningar för genomförandet av läroplansuppdraget genom att fördela resurser så att alla barn undervisas av legitimerad förskollärare.

Anvisning

Svara för tre år tillbaka i tiden. Mätdatum är tertialrapport 2, uppgifter kan hämtas via beräkningsmodellen.

Med antal barngrupper avses, i enlighet med Skolverkets definition, den konstellation som barn vistas i större delen av dagen.

Enligt *Skollagen* 2 kap. 13, 15 §§ ska en legitimerad förskollärare ansvara för den undervisning som han eller hon bedriver.

Enligt *Läroplanen för förskolan*, kap. 2.4 och 2.5 inryms planering, uppföljning och utvärdering i undervisningsansvaret. Förskolläraren behöver även ha tillräcklig kunskap om varje barn för att kunna ansvara för utvecklingssamtalets innehåll.

År	Antal barngrupper totalt	Antal barngrupper som saknade legitimerad förskollärare	Andel (%) barngrupper som saknade legitimerade förskollärare
2022	323	12	3,72
2023	321	8	2,49
2024	316	8	2,53

Hur följs andel barngrupper utan legitimerad förskollärare upp?

Anvisning

Beskriv på rektorsnivå, och om det görs, även på stadsdelsnivå.

Barngrupper utan legitimerad förskollärare följs upp tertialvis med hjälp av beräkningsmodellen. Rektorer följ upp sina respektive barngrupper som saknar förskollärare i enlighet med stadsdelens dokument "Riktlinjer för undervisning enligt Skollagen"

Vilka åtgärder vidtas då legitimerade förskollärare saknas i en barngrupp?

Anvisning

Beskriv för rektorsnivå, och om det görs, även på stadsdelsnivå.

Stadsdelsområdet har en rutin som tydliggör vilka åtgärder som ska sättas in vid de tillfällen då legitimerad förskollärare saknas i barngruppen. Åtgärdernas nummer ger en indikation om vilken lösning som i första hand ska prioriteras.

1. Löpande tjänstefördelning. Redan anställd legitimerad förskollärare inom enheten flyttar till arbetslaget.
2. Legitimerad förskollärare från annat arbetslag ansvarar för, leder och bedriver undervisningen. Lösningen förutsätter:
3. En befintlig barnskötare som studerar till förskollärare ansvarar för, leder och bedriver undervisningen. Lösningen avser endast barnskötare som studerar termin fem och sex. Alternativt en förskollärare som studerar för att bli legitimerad.
4. Biträdande rektor eller övergripande pedagogisk ledare som är legitimerad förskollärare ansvarar för, leder och bedriver undervisningen.

7 Personalens kompetens och kunskapsnivå i svenska språket

Anvisning

Bakgrund

Kompetensutvecklingsinsatser för att höja personalens kunskaper i svenska språket har pågått och/eller pågår i alla stadsdelar.

Befintliga insatser beskrivs ge varierande resultat. Utmaningen att hitta rätt former som även ger effekter på undervisningens kvalitet kvarstår. Det är också svårt att bedöma nivån av tillräcklig språklig kompetens då det saknas nationella riktlinjer för tillräcklig språklig kompetens i förskolans kontext.

Personalens kunskaper i svenska språket är ett utvecklingsområde som lyfts i den samlade strategin för kompetensförsörjning inom förskolan och i årets budget och fortsätter följas upp av förskoleförvaltningen.

Anvisning

Svara utifrån stadsdelsövergripande nivå.

Om uppgifter inte finns lämna fältet tomt.

Ar	Antal medarbetare som av rektor har bedömts behöva kompetensutveckling i svenska, totalt för stadsdelen	Andel medarbetare i procent som har bedömts behöva kompetensutveckling i svenska av den totala andelen medarbetare som arbetar i barngrupp, totalt för stadsdelen	Antal medarbetare som har genomfört någon form av kompetensutveckling inom svenska
2022			
2023			
2024	67	6,8	26 (innefattar perioden 2022 till 2024)

Hur görs bedömningen av vilka som ska gå kompetensutvecklingsinsats inom svenska språket?

Bedömningen av vilka medarbetare som ska få möjlighet att delta i kompetensutvecklingsinsatser kopplade till svenska språket baseras på en kombination av behov, anställningstid och medarbetarens eget engagemang i frågan. Det är rektor som i dialog med berörd anställd tar beslut kring vilka medarbetare som ska få ta del av kompetensutvecklingsinsatsen.

Vilka effekter syns i undervisningen efter genomförda insatser?

Stadsdelsområdet har anlitat Hermods för att genomföra kompetensutvecklingsinsatser inom svenska språket för medarbetare i förskolan. I de utvärderingar som deltagaren besvarat efter genomgången utbildning framgår att insatsen bidragit till att de fått en större förståelse för förskolans uppdrag samt känner en större trygghet inför arbetsuppgifterna, något som även bidragit till ökad delaktighet i förskolans utvecklingsarbete. Några deltagare uppger också att insatsen bidragit till ökat användande av digitala verktyg tillsammans med barnen.

Vilka insatser planeras framåt?

I och med att Hermods utbildning även innefattar kompetensutvecklingsinsatser för rektorer och handledare så uppger flertalet rektorer att de efter genomgången utbildning har verktyg för att bättre möta medarbetare som behöver stärka sitt svenska språk. 75% av rektorerna har deltagit i insatsen, varpå det nu inom majoriteten av förskoleenheterna finns en beredskap för att på ett ändamålsenligt sätt möta medarbetare som behöver stärka sitt svenska språk.

I kombination med detta arbetar även rektorerna aktivt med att säkerställa att medarbetare med svaga kunskaper i svenska språket omges av kollegor som behärskar svenska fullt ut. Detta agerande säkerställer barns rätt till kvalitativ språkutvecklande undervisning samtidigt som det bidrar till att medarbetare med svag svenska får befinna sig i kollegiala sammanhang där de får möjlighet att stärka sin språkliga kompetens. I dagsläget finns inga konkreta planer på ytterligare kompetensutvecklingsinsatser.

Vilka ytterligare behov av stöd eller insatser för den aktuella gruppen har identifierats?

Rektorerna har identifierat att det finns en låg andel medarbetare som skulle kunna höja sin kunskapsnivå i svenska språket med hjälp av insatser genom SFI. Detta rör sig dock om en mycket begränsad andel medarbetare.